

Secțiunea 2. Educația fizică în sistemul de învățământ. Pregătirea profesională a cadrelor

Секция 2. Физическая воспитание в системе образования. Профессиональная подготовка кадров

Section 2. Physical culture in the education system. Teachers professional training

ASPECTE ALE ORGANIZĂRII PROCESULUI DE STUDII PENTRU STUDENȚII CU DIZABILITĂȚI

Agapii Eugeniu, Bodorin Cornelia,

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *In this study we aim to emphasize how is organized the study process for students with disabilities and complex assistance activities: physical assistance, pedagogical- organizational, psycho-pedagogical, medical, therapeutic, social, technical. Finally, are disclosed some ways to implement programs of pedagogical and social complex recovery.*

Keywords: *inclusive university, industrialization process of training and socialization, complex assistance, individual program of studies, distance individual training, adaptation to the social and professional environment, modern technical resources, individual program of rehabilitation, disability, attitude, accessibility, social barriers, university.*

Scopul cercetării: identificarea atitudinilor existente în cadrul universităților față de studenții cu dizabilități cât și dificultățile pe care aceștia le întâmpină în accesul la învățământul superior și în viașa cotidiană.

Pentru a asigura bunul mers al incluziunii tinerilor cu dizabilități în sistemul universitar de învățământ se impune desfășurarea unei etape de pregătire, la nivel teoretic și practic, organizatoric și metodic, care ar preceda lansarea propriu-zisă a procesului de înmatriculare a acestei categorii de studenți în instituția respectivă.

În general, conținuturile și formele de predare standardizate necesită a fi adaptate în totalitate la specificul și necesitățile studenților cu dizabilități. În plus, fiecare student cu deficiențe va avea nevoie de un program individual de studii, elaborat în comun de către o echipă de specialiști, care va lua în cont particularitățile concrete ale persoanei (ritmurile de însușire a materiei, necesitatea asigurării unor mijloace tehnice și tehnologice speciale, gradul de integrare socială și activismul persoanei, premisele introducerii unor discipline suplimentare privind adaptarea etc.), cerințele și așteptările acesteia. În baza acestor două programe de studii – adaptat la necesitățile generale ale persoanelor cu dizabilități și adaptat la particularitățile individuale (psihofizice, de sănătate) ale studentului concret – se organizează procesul instructiv.

Aceasta însă nu înseamnă că studenții cu dizabilități vor fi izolați de restul contingentului. În funcție de starea lor generală, o parte din orele curriculare ei le vor frecventa în “torent” comun, ceea ce va contribui la sudarea colectivului, la intensificarea legăturilor de prietenie, precum și la proliferarea practicilor pozitive de învățare. Profesorii care vor preda în grupele mixte vor apela obligatoriu la metodele de socializare activă și la

cele reflexive, la tehnologiile de rehabilitare socioculturală, capabile să faciliteze stabilirea unor relații interpersonale durabile între studenții cu și fără deficiențe. Responsabilii de activitățile educative vor avea grijă să asigure în grupele mixte climatul psihologic confortabil, atmosfera binevoitoare, fără manifestări de discriminare, fie negativă, fie pozitivă. [1]

Organizatorii procesului de studii de tip incluziv trebuie să pregătească terenul pentru implementarea metodelor de instruire individuală la distanță. Această formă de învățământ, pe lângă faptul că poate fi unica posibilă în cazul unor forme și grade de dizabilitate, are avantajul sigur al comunicării individuale, într-o atmosferă calmă, de încredere reciprocă dintre student și profesor. Pe de altă parte, în scopul sudării relațiilor între membrii grupului academic, stimulării procesului de socializare/comunicare, profesorul va practica și ședințele video colective, la care vor participa, de rând cu studenții cu dizabilități, și cei fără dizabilități, iar în unele cazuri – și alte cadre didactice.

Firește, pentru a aplica asemenea metode de predare/învățare este necesară o dotare tehnică corespunzătoare. În general, nivelul actual de dezvoltare a tehnicilor și tehnologiilor informaționale permite extinderea oportunităților de comunicare, de documentare, de socializare, multe dintre procedeele și metodele care se află în prezent la îndemâna cadrelor didactice și a studenților erau inaccesibile acum 10 sau chiar 5 ani. Pe lângă calculatoarele performante conectate la Internet, universitățile incluzive sunt dotate cu resurse tehnice moderne, destinate studenților cu probleme de vedere, de auz, de coordonare a mișcărilor (de exemplu, ca urmare a paraliziei cerebrale infantile). Toată informația universitară – curriculară și extracurriculară – este accesibilă studenților cu dizabilități grație softurilor adaptate la necesitățile lor. Grație noilor elaborări în domeniul programării, studenții cu deficiențe de vedere dispun de mijloace auditive de informare, iar cei cu probleme auditive pot apela la tehnologiile vizuale. Sintezatoarele de vorbire și dispozitivele de tifloinformare nu trebuie să lipsească din dotările instituțiilor educaționale de tip incluziv. [2]

Pentru o mai eficientă pregătire a viitorilor absolvenți, programul de studii include cursuri de adaptare la mediul social și profesional, de corecție comportamentală, de activism civic. Aceste cursuri au statut facultativ/opțional, fiecare student înscriindu-se la ele în mod individual, în funcție de propriile necesități.

Nu numai cursurile teoretice, ci și cele practice urmează a fi adaptate la particularitățile de dezvoltare ale studenților cu deficiențe. Profesorul va avea grijă să înlocuiască sarcinile irealizabile în virtutea deficienței cu altele pe care studentul să le poată executa.

Prezența studenților cu dizabilități în grupele academice înseamnă noi responsabilități și eforturi profesionale pentru cadrele didactice. Imediat ce vor fi formate grupele academice și repartizate orele de curs, profesorii vor fi informați despre prezența studenților cu dizabilități, astfel încât să aibă timp pentru a-și revizui metodele de lucru. În general, pentru corpul didactic sunt organizate periodic cursuri de reciclare, inclusiv în baza programelor adaptate, destinate instruirii studenților cu dizabilități, predării în grupele incluzive. De asemenea, cadrele didactice vor beneficia de informația privind particularitățile studenților cu diferite deficiențe, modalitățile de aplicare în procesul predării a mijloacelor tehnice și tehnologice noi.

Metodele și mijloacele de instruire, tehnologiile educaționale avansate, resursele metodice eficiente sunt selectate de către universitate, în funcție de obiectivele generale și individuale urmărite. În caz de necesitate, pentru unele categorii de studenți sunt elaborate

programe individuale de studii și, respectiv, termene de studii diferite de cele generale. De regulă, perioada de instruire în instituția de învățământ superior poate fi prelungită, însă nu mai mult decât cu un an, iar pentru studenții de la masterat – cu cel mult 6 luni. Motivația trecerii studentului la studii în baza programului individual este analizată și aprobată de către echipa multidisciplinară, după prezentarea de către student a cererii respective. [5]

Mai multe semne de întrebare ridică disciplina “Educația fizică”. Dacă echipa de experți nu aprobă scutirea de această disciplină, atunci profesorul, pornind de la recomandările grupului de experți, din care fac parte medici, sociologi, psihologi, kinetoterapeuți ș. a., elaborează un complex de ocupații speciale, adaptate la capacitățile studentului. Exercițiile fizice propuse acestei categorii de studenții vor avea caracter curativ, dezvoltativ și vor viza acele grupuri de mușchi sau acele organe care necesită a fi fortificate. Studenților cu probleme de mobilitate li se vor propune sporturi intelectuale – șah, joc de dame etc.

Pentru a asigura accesul studenților în scaun cu rotile sau nevăzători în sălile de sport acestea vor fi dotate cu rampe, bare de suport, instalații speciale pentru blocurile sanitare și vestiare.

Spre deosebire de studenții fără deficiențe, cei cu deficiențe, între activitățile curente de evaluare a nivelului de pregătire academică, vor avea și alte câteva controale intermediare. Metodele de atestare a acestui contingent de studenți vor fi adaptate la particularitățile și capacitățile individuale de însușire a materiei de studii, permițându-le cadrelor didactice să evalueze situația de facto în comparație cu cea estimată. În caz de necesitate se va insista pe domeniile științifice și competențele, la care se atestă rămăneri în urmă, astfel încât până la evaluarea finală handicapul să fie recuperat. Pentru evaluarea finală se permite prelungirea timpului rezervat rezolvării itemilor.

De regulă, la toate facultățile programele de studii prevăd ore obligatorii de practică. În cazul studenților cu dizabilități pot apărea unele probleme legate de alegerea obiectului potrivit, a tipului de activitate de muncă adecvat particularităților psihofizice ale acestora. Practica studentului cu dizabilități se va desfășura în baza unui program individual, elaborat de echipa de specialiști, din care va face parte și un reprezentant al întreprinderii/instituției respective, care se va angaja să asigure accesul și condițiile de muncă (dacă va fi necesar – protejate) pe durata practicii.

Pe parcursul studiilor în instituția incluzivă studentul cu dizabilități va parcurge, în afară de programul academic, și un program individual de reabilitare, elaborat și remis universității de către autoritatea de expertizare medico-socială.

Studenții care absolvesc cu succes facultatea sunt ajutați, în caz de necesitate, să-și găsească un loc de muncă în conformitate cu specialitatea înscrisă în diploma de studii, cu rezultatele programului de reabilitare și cu particularitățile psihofizice de moment. Orice universitate de tip incluziv va avea relații de parteneriat cu oficiile forței de muncă, cu ONG-urile de profil, cu asociațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități, cu angajatorii, solicitându-le ajutorul în identificarea locurilor de muncă potrivite. [3]

Asistența multiaspectuală acordată studenților cu dizabilități pe durata studiilor se bazează pe recomandările parvenite de la autoritatea de expertiză medico-socială sau de la comisia psiho-medico-pedagogică din universitate. Asistența este atașată la procesul de studii, fiind determinată de scopurile, obiectivele, conținuturile și formele de lucru corespunzătoare programului de studii adaptat și individual.

În caz de necesitate, studentul poate solicita un însoțitor personal, care se va ocupa de

asistența fizică: îl va însoți pretutindeni, acordându-i suportul necesar la deplasarea în spațiul universitar, depășirea barierelor fizice, acționarea mijloacelor tehnice etc.

Studentul beneficiază și de asistența pedagogico-organizațională, care are drept scop monitorizarea și verificarea permanentă a situației academice a studentului cu dizabilități: frecvența la ore, organizarea instruirii la distanță în caz de boală, pregătirea pentru evaluările intermediare și cele finale, lichidarea restanțelor la examene și colocvii, intermedierea eventualelor conflicte cu colegii sau cadrele didactice, consultarea profesorilor în problema particularităților de caracter și de deficiență, soluționarea oricăror tipuri de probleme care apar pe parcursul studiilor. Asistentul responsabil de domeniul organizării studiilor se implică în activitatea de adaptare a programelor, de tehnologizarea procesului de instruire și socializare, de implementarea noilor metode de predare/învățare, de coordonarea acțiunilor întreprinse de întreg corpul de asistenți etc.

Asistența psihopedagogică este adresată doar acelor studenți care se confruntă cu dificultăți de învățare, comunicare și integrare socială. Aceasta prevede: studierea, corectarea și dezvoltarea personalității studentului, efectuarea măsurilor de psihodiagnostic cu înlăturarea ulterioară a devierilor depistate. Asistentul psihopedagog comunică permanent cu profesorii pentru a constata și a înlătura momentele vulnerabile din comportamentul studentului la ore, acordă suportul psihologic solicitat de către cadrele didactice, organizează activități de psihoterapie, traininguri pentru profesori și studenți, acordă ajutor psihopedagogic familiilor acestora.

Asistența medico-terapeutică include următoarele activități: diagnosticul terapeutic al stării de facto al persoanei, elaborarea recomandărilor cu privire la asanarea organismului, la valorificarea și dezvoltarea potențialului de sănătate al studentului cu dizabilități, la metodele de adaptare la mediul studentesc, la cerințele curriculare. Asistentul medical participă la procedura de selectare a contingentului de viitori studenți, bazându-se pe indicațiile și contraindicațiile valabile în cazul concret. De asemenea, el face parte din echipa care elaborează programele individuale de studii, coordonându-și activitatea cu instituțiile medicale și solicitându-le, în caz de necesitate, ajutorul de specializare îngustă (protezare, ortezare, proceduri balneo-sanatoriale etc.).[4]

Asistența socială se axează pe acordarea diverselor tipuri de suport social studenților cu probleme de dezvoltare. Iată câteva dintre acestea: soluționarea problemelor cotidiene, condițiile de cazare în cămin, plata indemnizațiilor, alocațiilor sociale, burselor de studii, ajutoarelor materiale, medierea relațiilor dintre student și instituțiile de asistență socială, activități de adaptare socială, organizarea evenimentelor colective culturale, sportive, de agrement, monitorizarea procesului de adaptare a absolventului la locul de muncă etc.

Asistența tehnică presupune: asigurarea procesului de învățare/predare cu mijloace tehnice auxiliare care ameliorează condițiile de studii pentru studentul cu anumite tipuri de deficiențe (mese și scaune reglabile, dispozitive de mărire a textului, aparate de intensificare a sunetului etc.), asigurarea accesului fizic în spațiile de studii prin construcția rampelor, barelor de sprijin, punților de trecere dintr-un bloc în altul, ascensoarele adaptate la gabaritele cărucioarelor; mijloacele de protecție a locului de lucru, dotarea camerelor de cămin, a spațiilor comune cu dispozitive pentru diferite tipuri de deficiențe, consultarea individuală privind modul de utilizare a mijloacelor tehnice.

Pentru a asigura o coordonare strictă a activităților de asistență și a evita dublările, interpretările diferite, contradicțiile și alte disfuncții, instituția universitară va crea o

subdiviziune specializată cu rol de „centru de comandă” în problemele învățământului incluziv. Angajații acestuia vor ține evidența tuturor studenților cu CES, vor fi la curent cu succesele și insuccesele lor, vor da alarma atunci când vor apărea unele situații de risc, vor organiza echipele de asistenți pentru a soluționa problemele complexe care pot să apară în procesul studiilor, al adaptării la mediul social etc. Din statele de personal ale acestei structuri nu vor lipsi specialiștii în politici educaționale, în metodologie, în planificarea procesului instructiv, care vor fi cooptați în activitatea de elaborare a documentelor strategice, programatice, a planurilor de studii colective și individuale.

Concluzii:

- Conturarea unor aspecte privind dificultățile întâmpinate în integrarea educațională și socială a persoanelor cu dizabilități pot deveni importante în formularea viitoarelor politici educaționale la nivelul național și instituțional.
- Sensibilizarea mediului universitar față de problemele tinerilor cu dizabilități ținându-se cont de nevoile pe care studenții le au, astfel multe probleme ar fi rezolvate.
- Formarea de personal specializat și a unor Centre care să se ocupe de nevoile studenților cu dizabilități ar fi influența soluționarea multor probleme existente.

Referințe bibliografice:

1. Racu A., *Integrarea persoanelor cu dizabilități: percepții și bariere*. Coordonator științific. Culegere de articole. Editura PONTOS, Chișinău, 2014, 104p.
2. Racu A., *Integrarea persoanelor cu dizabilități: percepții și bariere*. Coordonator științific. Culegere de articole. Editura PONTOS, Chișinău, 2014, 104p.
3. Racu A., *Teorii și experiențe în educația incluzivă*. Culegere de articole. Coordonator științific. Culegere de articole. Editura Pontos, 2013, 88 p.
4. Racu A., A.Danii, T.Tintiuc. *Parteneriate pentru dezvoltarea educației incluzive. Suport didactic pentru coordonatorii educației incluzive*. Tipografia Inst. De Formare Continuă. Chișinău, 2012. 208p.
5. Racu A. *Strategii tradiționale și moderne în psihopedagogia școlii incluzive*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 272 p.

FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE ALE STUDENȚILOR FACULTĂȚII DE PEDAGOGIE ÎN CADRUL LECȚIEI DE ÎNOT PRIN APLICAREA MIJLOACELOR AUDIOVIZUALE

Arhirii Isai,

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *This article enshrines the problem swimming lesson improvement by application of audiovisual media. By pedagogical experiment demonstrated the effectiveness of using audiovisual means both the physical qualities development plan, as well as driving skills properties.*

Keywords: *Faculty of pedagogy, students, swimming lessons, audiovisual means efficiency.*

Introducere. Procesul de formare a competențelor profesionale la Catedra de Natație și Turism este luat în calcul cu o deosebită atenție de profesori, datorită faptului că ele asigură un nivel înalt în formarea competențelor viitorilor profesori de educație fizică. Prin competența profesională a profesorului s-ar putea înțelege acel ansamblu de capacități cognitive, afective, motivaționale și manageriale, care interacționează cu trăsăturile de